

TERRY PRATCHETT

FILUTA

Terry Pratchett

FILUTA

TALPRESS

Copyright © Terry and Lynn Pratchett, 2012
Translation © Jan Kantůrek, 2016
Cover and illustrations © Paul Kidby, 2012
First published as Dodger by Random House Children's Books UK.

Všechna práva vyhrazena. Žádnou část této knihy není dovoleno použít
nebo jakýmkoliv způsobem reprodukovat a šířit bez souhlasu nakladatele.

ISBN 978-80-7197-637-0 (pdf)

*Henrymu Mayhewovi za to,
že napsal svou knihu,
a Lynn za úplně všechno ostatní*

KAPITOLA 1

*v níž se setkáme s naším hrdinou,
naš hrdina se pak setká se sirotkem v bouři
a nakonec stane tvář v tvář panu Charliemu,
gentlemanovi známému tak trochu jako pisálek*

Děšť se řinul na Londýn tak prudce, že vypadal jako tančící jednolitý proud, a každá kapka bojovala se svými družkami o nadvládu ve vzduchu a čekala na okamžik, kdy se bude moci vrhnout dolů. Byla to potopa. Okapy, odpadní roury i kanály přetékały a vyvrhovaly – doslova řečeno zvracely – odpadky, bahno, sliznatý kal a špínu, mrtvé psy, mrtvé krysy, kočky a ještě horší věci. Vracely tak do lidského světa všechno to, o čem si lidé mysleli, že dávno nechali za sebou. Vody se přetlačovaly, vířily a pospíchaly k přetékající a vždy pohostinné řece Temži. Ohlodávaly její břehy, bublaly a pěnily jako nějaká nepojmenovatelná polévka, která vře v děsivém kotli, a řeka sama lapala po dechu jako umírající ryba. Ale ti, kteří věděli co

a jak, o londýnském dešti vždycky říkali, že ať dělá, co dělá, nikdy to hluchné město nevyčistí, protože i když se bude snažit sebevíc, odhalí jen další vrstvu nečistoty. A téhle špinavé noci se odehrávaly tak špinavé věci, že je nemohl odplavit ani déšť.

Ulicí se dosti rychle kolébal drahý kočár tažený párem koní. Pak se ozvalo výkřiku podobné zaskřípění způsobené něčím kovovým, co se zachytilo za osu kol, kočár zastavil, a v tom okamžiku zazněl skutečný lidský výkřik, dveře povozu se otevřely a do zuřící záplavy, která si dnes v noci hrála na vodopád, se vypotácela lidská postava. Za ní z kočáru vyskočili dva další lidé, kteří kleli jazykem stejně temným, jak byla noc černá, a pravděpodobně ještě mnohem hrubším. V proudech vody, příčinlivě osvětlovaných blesky, se první postava pokusila utéci, ale zakopla a upadla. Další dvě se na ni vrhly a první postavě unikl výkřik, který ve všeobecném hukotu a dunění bouře téměř zanikl, ale kupodivu na něj odpovědělo téměř nadpřirozené zaskřípění kovu o kov. Nedaleká kanálová mříž se odsunula a z ní se hbitě vysoukal hubený mladý muž, který se pohyboval s rychlostí hada.

„Nechte tu holku na pokoji!“ vykřikl.

Ze tmy se ozvala kletba a jeden z útočníků se odpotácel do tmy, když mu mladík podrazil nohy. Mládenec nebyl žádná těžká váha, ale dokázal tak nějak být všude a rozdávat údery – údery silně zdůrazňované párem mosazných boxerů, které jsou vždycky pomocníky těch, kteří stojí proti přesile. Útočníci, kteří náhle stáli proti přesile jednoho na dva, vzali nohy na ramena, zatímco mladík je pronásledoval a zasypával ranami. Jenže tohle byl Londýn, hustě pršelo, byla tma a oni prchali vedlejšími ulicemi, úzkými uličkami a zoufale a ze všech sil se pokoušeli dohonit svůj kočár, takže je ztratil. Mladík, ten přízrak z hlubin kanálů, se obrátil a rychlostí závodního chrta vyrazil nazpět k postižené dívce.

Poklekl vedle ní a k jeho překvapení ho uchopila za klopou a zašeptala řečí, o které usoudil, že je to cizozemská angličtina: „Chtěl jsem vás odvézt zpátky, prosím, pomozte mi...“ Mladík vyskočil na nohy a oči měl plné podezření.

V této nejbouřlivější ze všech bouřlivých nocí se stalo opravdu jen velkou náhodou, že se právě touhle ulicí domů vraceli, přesněji řečeno brodili dva muži, kteří sami věděli o londýnském bahně své. Klobouky měli stažené do čela, což byl sice hezký, nicméně zcela marný pokus, protože v téhle děsivé noci se zdálo, že skoro stejné množství vody, které padá shora, se odráží od dláždění a přichází i zdola. Nebem znovu proletěl blesk, a jeden z mužů řekl: „Neleží táhle u toho kanálu někdo na zemi?“

Blesk to asi slyšel, protože zazářil znovu a odhalil jakýsi neurčitý tvar, hromádku – a pokud to oba muži dokázali rozeznat, bylo to lidské tělo.

„Dobré nebe, Charlie, je to děvče! Promočená je na kůži a leží tady ve stoce, představ si!“ zvolal jeden z nich. „Pojď, honem...“

„Hej, vy... co to děláte, člověče?“

Ve světle malého okna blízké hospody, které jen tak tak ukazovalo, jaká je tma, spatřili řečený Charlie a jeho přítel tvář mladíka, který vypadal jako hoch, jemuž ještě nebylo sedmnáct, ale který měl hlas muže. A navíc muže připraveného se na ně vrhnout a bojovat s nimi o život. I v hustém dešti bylo vidět, že z něj vyzařuje vztek a mává při tom kusem nějakého železa. Mladík pokračoval: „Takové, jako jste vy, dobře známe, to si pište! Přitáhli jste sem, protože honíte sukně a obtěžujete slušný děvčata! Do prkenný vohrady, to už na tom musíte bejt hodně zle, když jste vylezli v noci, jako je tahle!“

Muž, který se nejmenoval Charlie, se narovnal. „Tak pozor, člověče. Zásadně protestuji proti vašemu nesmyslnému obvi-

nění. Jsme vážení gentlemani, kteří, dodávám, poctivě a dost tvrdě pracují právě proto, aby zlepšili osud podobných ubohých dívek, a také podle toho, co vidím, i takových, jako jste vy!“

Zuřivý mladíkův výkřik byl natolik hlasitý, že se dveře zmíněné hospody pootevřely a žlutooranžové světlo, prosycené kouřem, ozářilo všudypřítomné závoje deště. „Tak takhle tomu říkáte, vy úlisní staří parchanti!“

Mladík zamával svou provizorní zbraní, ale muž jménem Charlie mu ji vytrhl, odhodil za sebe a pak uchopil mladíka za límec pod krkem. „Pan Mayhew i já jsme spořádaní občané, mladíku, a jako takoví samozřejmě považujeme za svou povinnost dopravit tuhle mladou dámu někam, kde by jí nehrozilo nebezpečí.“ Přes rameno pak řekl: „Ty bydlíš blíž, Henry. Myslíš, že by měla tvoje žena něco proti tomu, přijmout na noc pod střechu jednu duši v nouzi? V takové noci bych nenechal venku ani toulavého psa.“

Henry, který teď v náručí držel dívčino tělo, přikývl. „Nemyslel jsi náhodou *dva* psy?“

Zmítající se mladík to okamžitě pochopil jako urážku, hadím pohybem se Charliemu vysmekl a znovu se chystal k boji. „Já nejsem žádný pes, vy noblesní křiváci, a ona taky ne. My máme svou hrdost, abyste věděli. Já se o sebe dokážu postarat sám, to si pište, všechno košér a v pohodě!“

Muž jménem Charlie ho znovu uchopil za límec a zvedl, takže se jejich tváře ocitly přímo proti sobě. „No ne, opravdu obdivuji váš přístup, mladý muži, ale rozhodně ne váš zdravý rozum!“ řekl tiše. „A pamatujte, tahle mladá dáma je na tom špatně. To jistě vidíte sám. Dům mého přítele je jen kousek odsud, a protože jste se pasoval na jejího rytíře a ochránce, nuže, zvu vás, abyste nás tam doprovodil a byl svědkem, že se jí dostane té nejlepší péče, jakou jí můžeme poskytnout, slyšíte mě? Jak se jmenujete, pane? A než mi to řeknete, prosím, abyste

uvěřil, že vy nejste jediná osoba, která je ochotná se za téhle strašlivé noci postarat o mladou dámu v zoufalé nouzi. Takže, chlapče, jak se jmenuješ?“

Mladík musel zachytit zvláštní tón Charlieho hlasu, protože odpověděl: „Já jsem Filuta – teda tak mi všichni říkaj, páč nikdy nejsem tam, kde mě hledaj, jestli víte, co tím myslím? Každý v celým širým okolí zná Filutu.“

„Tak dobrá,“ přikývl Charlie. „Už jsme se seznámili s tebou a přidali se ke společnosti bláznů, teď ale musíme zjistit, jestli si během téhle malé odysey dokážeme porozumět jako muž s mužem.“ Narovnal se a pokračoval: „Tak si pospěšme do tvého domu, Henry, tak rychle, jak to jen půjde. Obávám se, že ta nešťastná dívka potřebuje veškerou pomoc, kterou jí můžeme poskytnout. A ty, mládenče, tu mladou dámu *znáš*?“

Pustil mladíka, který o několik kroků ustoupil. „Ne, šéfiku, nikdy v životě jsem ji neviděl, přísahám při Bohu, a já znám na ulicích každýho. Musí to bejt prostě jen další uprchlík – děje se to pořád, fakticky, je lepší na to nemyslet.“

„To mi tady říkáte, pane Filuto, že jste vůbec nevěděl, kdo tahle nešťastná mladá dáma je, ale přesto jste jí jako pravý Galahad přispěchal na pomoc?“

Filuta se najednou zatvářil velmi ostražitě. „Třeba jo, a třeba ne. Co je vám po tom? A vůbec, co je to za frajera, ten Galahádr?“

Charlie a Henry udělali z rukou jakousi provizorní sedačku, aby mohli dívku odnést. Když se vydali na cestu, řekl Charlie přes rameno: „Vy nemáte ani tušení, co jsem právě řekl, že ne, pane Filuto? Ale Galahad byl slavný hrdina a... to nic – jen pojdte za námi jako hrdina v promočeném brnění a dohlédnete na to, že se s vaší dámou zachází poctivě a slušně, dostanete pořádné jídlo a – počkejte...“ ve tmě zacinkaly mince. „Ano, dva šilinky, a když půjdete s námi, pravděpodobně zvýšíte své naděje, že se dostanete do nebe, což pokud to jen trochu dobře

chápu, není místo, které by vás příliš zajímalo. Rozumíte mi? Souhlasíte? Tak výborně.“

O dvacet minut později seděl Filuta blízko ohně ve velké kuchyni jednoho domu – ne velkého domu, ale rozhodně většího, než byla většina budov, do kterých kdy legálně vstoupil. Nelegálně vstoupil do mnoha větších budov, ale nikde se nezdržel dlouho, naopak je většinou opouštěl ve velkém spěchu. Upřímně, množství psů, které si lidé v dnešních dnech drží, je přímo skandální a klidně je poštvou na člověka bez nejmenšího varování, takže se pokaždé snažil být co nejrychlejší. Ale tady, hmm, to bylo něco jiného, tady bylo maso a brambory, taky mrkev, ale, želbohu, žádné pivo. Dostal sklenici vlažného mléka, které bylo skoro čerstvé. Paní Quicklyová, kuchařka, ho pozorovala jako ostříž a už zamkla stříbrné přístroje, ale kromě toho to vypadalo jako docela slušný starý barák. Je pravda, že došlo na nějaká... hm: „slova“, která adresovala paní Mayhewová svému manželovi, že je něco jako ochránce zaběhlých psů a koček a tahá v téhle noční době domů tuláky a kdoví koho. Filutovi, který s velkou pozorností sledoval všechno, co viděl a slyšel, se zdálo, že tohle není zdaleka poprvé, kdy měla důvod takhle si stěžovat. Vypadala jako někdo, kdo se pokouší zakrýt, že už toho má až po krk, ale zkouší se tomu postavit čelem. Na druhé straně Filuta dostal své jídlo (a to bylo důležité) a žena i služebná odspěchaly s ubohou dívkou a teď... někdo sestupoval po schodech do kuchyně.

Byl to Charlie a Charlie Filutu znervózňoval. Henry vypadal jako jeden z těch dobrodinců, kteří mají pocit viny, protože mají peníze, jídlo a střechu nad hlavou, zatímco jiní ne, ten typ Filuta znal. Jemu osobně nevadilo mít peníze, když je ostatní neměli, ale když člověk žije takový život jako on, velmi rychle zjistí, že když je štedrý, a k tomu ještě veselý dárce, funguje to jako

životní pojištění. Potřebujete přátele – a přátelé jsou ti lidé, kteří řeknou – „Filuta? V životě jsem o někom takovym neslyšel, v životě jsem člověka toho ména neviděl, šéfiku! To asi myslíte nějakýho jinýho frajera.“ – protože ve městě musíte sekat dobotu, a tak musíte být bystrý a ostrážitý a mít se celý den na pozor, tedy jestli chcete zůstat naživu.

On zůstal naživu, protože byl Filuta, mazaný a rychlý. Znal každého a každý znal jej. Nikdy v životě nestál před soudcem, protože dokázal běžet rychleji než kterýkoliv z běžců z Bow Street*, a i teď, když se celá ta organizace změnila, i každého poldu. Nemohli vás zatknout, pokud vám nepoložili ruku na rameno, a sáhnout na Filutu se žádnému z nich zatím nepodařilo.

Ne, Henry nebyl problém, ale Charlie – to bylo něco jiného – vypadal jako ten typ, který se na chlapa podívá a vidí mu až do žaludku. Filuta si myslel, že Charlie by mohl být nebezpečný kořen, gentleman, který ví, jak to na světě chodí, dokáže prokouknout flanel i hladká slovíčka a zjistit, co si myslíte, což bylo každopádně nebezpečné. A teď byl ten nebezpečný člověk tady, sestupoval po schodech a provázel jej cinkot mincí.

Charlie kývl na kuchařku, která poklízela, a sedl si na lavici vedle Filuty, který si musel poposednout, aby mu udělal místo.

„Takže teď... Filuto, je to správně?“ řekl. „Jsem si jistý, že rád uslyšíte, že ta mladá dáma, které jste pomohl, je v bezpečí a spí v pohodlné posteli. Bylo třeba jen několika stehů, které odborně provedl doktor. Bohužel to už nemohu říci o jejím nenaroze-

* Pozn. překl.: *Bow Street Runners* – první profesionální anglická policejní jednotka, založená roku 1742 smířím soudcem a spisovatelem Henrym Fieldingem. Na začátku měla šest mužů. Mezi Fieldingova nejznámější díla patří, kromě založení této policejní jednotky, zřejmě román *Tom Jones*.

ném dítěti, které tohle děsivé dobrodružství bohužel nepřežilo.“

Dítě! To slovo zasáhlo Filutu jako olověný zabiják, ale oproti zabijáku zůstalo viset ve vzduchu. Dítě – po zbytek rozhovoru tam zůstávalo, viselo těsně na dosah a nedávalo mu pokoje. Nahlas řekl: „Nevěděl jsem, že...“

„Samozřejmě, jsem si jistý, že jste to nevěděl,“ přikývl Charlie. „V té temnotě to byl jeden z mnoha dalších zločinů, k nimž téhle noci bezpochyby došlo, to víte vy, Filuto, stejně jako já. Ale tenhle se shodou okolností udál přímo před mýma očima a mám pocit, že bych docela rád odvedl malou policejní práci, aniž bychom do toho tahali policii, abych tak řekl, protože si myslím, že by v tomhle případě velké úspěchy neslavila.“

Charlieho tvář byla naprosto vyrovnaná, nedokázal se v ní vyznat ani Filuta, který jinak ve tvářích uměl číst skvěle. Muž zachmuřeně pokračoval. „Přemýšlím, jestli ti pánové, kteří ji obtěžovali, věděli o tom dítěti, ale to asi nikdy nezjistíme, i když bychom možná měli.“ A tady to bylo, to krátké slovíčko „měli“, které se snažilo jako nůž proříznout ven na světlo pochopení. Charlieho tvář zůstávala zcela bezvýrazná. „Taky by mě zajímalo, jestli o tom věděl ještě nějaký další gentleman, a proto, pane, tady máte dva šilinky – a další šilink dostanete, pokud mi odpovíte na několik otázek. Doufám, že by mi to mohlo pomoci přijít na kloub téhle podivné události.“

Filuta se podíval na mince. „A jaký otázky by to tak asi měly bejt?“ Filuta žil ve světě, kde *nikdo* otázky nekladl, kromě takových jako: „Kolik?“ nebo „A co z toho budu mít?“ A věděl, zcela *jistě* věděl, že Charlie to ví také.

Charlie pokračoval. „Umíte číst a psát, pane Filuto?“

Filuta naklonil hlavu na stranu. „To je ta otázka, co za ni dostanu šilas?“

„Ne, to není,“ odsekl mu Charlie. „Za odpověď ale dám čtvrtpenici, ani o grešli víc. Tady je, kde je odpověď?“

Filuta shrábl malou minci. „Umim přečíst ‚hospoda‘, ‚pivo‘, a ‚gin‘. Nemá smysl cpát si do hlavy věci, který nepotřebujete, to říkám já.“ Objevil se Charliemu na tváři náznak úsměvu? zvažoval Filuta.

„Vy jste očividně vzdělanec, pane Filuto. Možná bych vám měl říci, že ta mladá dáma je... jednoduše řečeno, někdo s ní opravdu ošklivě zacházel.“

Ted' už se vůbec neusmíval a Filuta, který náhle ucítil paniku, vykřikl: „Ale já to nebyl! Neudělal jsem nikdy nic, co by jí ublížilo, přísahám při Bohu! Já určitě nejsem žádnéj anděl, ale nejsem zlej člověk!“

Když se pokusil vstát, vtačil ho Charlie zpátky na sedadlo. „*Tak vy jste nikdy nic neudělal?* Vy, pane Filuto, jste *nikdy nic neudělal*? Jestli jste *nikdy nic neudělal*, pak jste *něco* jistě udělal. Takže jste vlastně sám přiznal svou vinu. Jsem si skoro jistý, že jste nechodil do školy, na to mně připadáte příliš chytrý. Ale kdybyste někdy do školy chodil a přišel s odpovědí: ‚Já jsem nic neudělal,‘ dal by vám nejspíš váš učitel pořádný výprask. Ale ted' mě poslouchejte, Filuto. Naprosto věřím tomu, že jste neudělal nic, co by ublížilo té mladé dámě, a mám jeden moc dobrý důvod, proč to říkám. Vy jste si toho nevšiml, ale ta dívka má na prstě jeden z největších a nejkrásnějších prstenů, jaké jsem kdy viděl – a pokud byste měl v úmyslu jí ublížit, byl byste jí ho ukradl, než by člověk okem mrknul, stejně jako jste mi před chvíličkou ukradl peněženku.“

Filuta se zadíval do těch očí. Oh, tohle je vážně těžkej frajer, a není pochyb, že by nebylo dobré stát na opačné straně než on. „Já, pane? To ne, pane,“ odpověděl. „Našel jsem ji ležet na zemi. Chtěl jsem vám ji vrátit, pane, čestně.“

„Ujišťuji vás, že věřím každému slovu, které jste právě řekl, pane Filuto. I když musím vyjádřit svůj obdiv k tomu, že nejenže jste byl jediný, kdo si v té temnotě všiml té náprsní tašky, ale

zároveň jste i velmi bystře poznal, že je moje. Vážně žasnu,“ řekl Charlie. „Uklidněte se. Chtěl jsem jen, abyste věděl, jak vážně to беру. Když jste řekl ‚Nikdy jsem nic neudělal!‘, celé vaše chování zabarvilo vaše prohlášení záporou, jen nahrubo, ale jednoznačně, chápete? Já a pan Mayhew jsme obeznámeni s všeobecně neuspokojivým stavem věcí v tomhle městě, a mimochodem, to znamená, že známe i způsoby, jak to udělat, aby si těch věcí všimla i veřejnost, nebo alespoň ti členové veřejnosti, kteří si jich všimnout chtějí. Protože, jak se zdá, máte starost o tu mladou dámu, možná byste se mohl poptat v okolí, nebo alespoň pozorně poslouchat, jestli o ní něco nezjistíte nebo nezaslechnete. Odkud pochází, co je zač, *cokoliv*. Někdo ji ošklivě zbil, a nebyla to nějaká malá domácí potyčka, kde padne pár políčků. Myslím tím kožený pásek a pěsti. *Pěsti!* Ne jednou, ale podle modřin a pohmožděnin mnohokrát, znovu a znovu, ale tím to, můj mladý příteli, zdaleka neskončilo!

Samozřejmě existují lidé, k nimž vy jistě nepatříte, kteří by řekli, že bychom to měli ohlásit autoritám, ale to jen proto, že nemají nejmenší ponětí, jak to v Londýně těch nižších tříd opravdu chodí, nevědí o chudinských doupatech a vrstvách zkaženosti a špatnosti, ve kterých musí ti lidé žít, většinou ne vlastní vinou. Ano?“

Charlie se zeptal proto, že Filuta zvedl prst. A hned jak zjistil, že získal Charlieho pozornost, řekl: „Tak jo, jasně že to může bejt na některých ulicích trochu drsný. Nějakej ten mrtvej pes, možná dokonce nějaká stará ženská, ale víte, takovej je svět. Jak se to říká v Boží knize, každěj člověk musí sníst svou libru prachu, než umře. Ne?“

„No, jistě ne v jednom jídle,“ usmál se Charlie. „Ale když už jste o tom začal mluvit, pane Filuto, mohl byste mi za své dva šilinky a ten halíř navíc citovat z Bible ještě něco?“

Zdálo se, že to pro Filutu představuje něco jako cvičení.

Podíval se na Charlieho a vzdorovitě ze sebe vypravil: „Jo, pane, dejte vezdejší chleba, ano, to se tam říká, ale já pořád nevidím žádné šilink.“

Charlie se zasmál. „Takže vezdejší chleba? Vsadil bych se, že jste v životě nevstročil do kaple, ani do kostela, mladý muži! Neumíte číst, neumíte psát, dobré nebe, mohl byste mi říci jméno jediného apoštola? Podle výrazu vaší tváře odhaduji, že, bohužel, nemohl. Ale tak či tak, přispěchal jste na pomoc naší mladé dámy, která leží nahoře, a to ve chvíli, kdy by se většina lidí dívala jinam. Proto dostanete *pět* šestipencí, pokud pro mě a pana Mayhewa uděláte tu malou práci. Vyptávejte se v okolí, hledejte příběh, příteli. Ve dne mě můžete najít v *Morning Chronicle*. Jinde mě nehledejte. Tady je moje navštívenka, kdybyste ji náhodou potřeboval. Pan Dickens, to jsem já.“ Podal Filutovi kartonový obdélníček. „Ano, chcete se na něco zeptat?“

Zdálo se, že Filuta viditelně znejistěl, ale pak ze sebe vypravil: „Mohl bych vidět tu dámu, pane? Páč já ji vlastně vůbec neviděl – viděl jsem akorát, jak někdo zdrhá, a myslel jsem, že vy dva noblesové patříte k nim. Měl bych vědět, jak vypadá, jestli se na ni mám vyptávat, a taky dovolu, pane, abych vám řekl, že takový vyptávání kolem může někdy bejt dost nebezpečnej způsob, jak si v tomhle městě vydělávat peníze.“

Charlie se zamračil. „V téhle chvíli je plná modročerných podlitin, Filuto“. Na okamžik se zamyslel a pokračoval: „Ale na tom, co říkáte něco je, jak jistě chápete, tuhle domácnost to tak trochu obrátilo naruby. Paní Mayhewová se pokouší znovu uspat děti a naše dáma prozatím leží v pokoji služebné. Pokud tam chcete jít, ujistěte se, že máte čisté boty, a jestli ty vaše ulepené prstíky... však víte, co myslím, ty, na které se tak snadno lepí cizí majetek, a pak „Ale ne, jak je to možné, kde se to tady vzalo, no to mně pochčij prsa...?““ Hlas se mu vytratil. „Rozhodně *nic* takového nezkoušejte v domě pana Henryho Mayhewa.“

„Já nejsem zloděj!“ zaprotestoval Filuta.

„To, co mi chcete říci, je, že nejste *jen* zloděj. Pro tuhle chvíli přijmu vaši historku, jak má náprsní taška skončila ve vašich rukou... pro tuhle chvíli, nezapomínejte. Všiml jsem si, že to dlouhé slabé páčidlo, které máte u sebe, je určeno k otvírání kanálových mříží, a z toho usuzuji, že jste stokař, živíte se prohledáváním kanálů – což je zajímavé zaměstnání, ale ne pro člověka, který doufá, že se dožije vysokého věku. A tak by mě zajímalo, jak jste přežil, Filuto, a mám v úmyslu to jednoho dne zjistit. Nehrajte na mě nevinátka, prosím, na to znám tohle město až příliš dobře!“

I když se Filuta při těch slovech popuzeně nadechoval a pak začal dokonce protestovat, že si nezaslouží, aby se s ním mluvilo jako s nějakým obyčejným zločincem, udělal na něj Charles opravdu dojem. Nikdy předtím ještě neslyšel chlápka z lepší společnosti použít výraz „no to mně pochčij prsa,“ a to jen potvrzovalo jeho názor, že je pan Dickens pěkně nebezpečný patron, někdo, kdo by mohl způsobit těžce pracujícímu klukovi spoustu ošklivých nepříjemností. Když člověk jedná s někým takovým, vyplácí se být opatrný – jinak by si ten chlápek mohl najít někoho, kdo by vám kleštěmi zrychtoval zuby, jak se to stalo Wallymu, co se živil jako podomní kalounkář, který se dostal do maléru kvůli jednomu šilas. Takže když Charlie vedl Filutu nahoru, dával si mladík pozor na své chování. Prošli ztemnělým domem a dorazili do malé ložnice, která se navíc opticky zmenšovala kvůli tomu, že tam pořád ještě byl doktor a právě si v malém umyvadle myl ruce. Muž na Filutu vrhl krátký pohled plný nevyslovených kleteb a pak se obrátil k Charliemu. Toho obdařil úsměvem, jakého se dostává lidem, o nichž se ví, že mají peníze. Jak Charlie přesně odhadl, Filuta nikdy nechodil do školy. Místo toho se v životě učil věci, které jsou velmi odlišné od těch

ve škole, a výrazy tváří dokázal přečíst mnohem lépe než noviny*.

Doktor řekl Charliemu: „Je to vážně ošklivý případ, pane, moc ošklivý. Udělal jsem, co jsem mohl, a musím pochválit sám sebe – ty stehy jsou jemné, drobné a úhledné. Zjistil jsem, že je to dost odolná mladá žena, a jak se ukázalo, musela být. A teď potřebuje péči, pozornost – ale především toho největšího ze všech lékařů – čas.“

„A pochopitelně i milost Boží, protože on je tím, komu všichni skládají poslední účty,“ přikývl Charlie a vtiskl muži do ruky několik mincí. Když doktor odcházel, řekl Charlie: „Samozřejmě dohlédneme, doktore, aby dostávala dobré jídlo a pití. Děkuji vám za vaši péči a přeji vám dobrou noc.“

Doktor vrhl na Filutu další temný pohled a vydal se rychle ze schodů. No ano, když žijete na ulici, musíte vědět, jak číst lidem v obličejích, o tom nic. Filuta si teď dvakrát přečetl Charlieho tvář a zjistil, že Charlie nemá doktora nijak v lásce, stejně jako nemá doktor v lásce Filutu, a podle tónu řeči bylo jasné, že je Charlie rozhodnut věřit mnohem víc v pořádné jídlo a pití než v Boha, což byla osoba, o které Filuta sice mimochodem slyšel, ale o které skoro nic nevěděl, snad až na to, že On má hodně co do činění s bohatými lidmi. Takže to prakticky vylučovalo všechny lidi, které Filuta znal (s výjimkou Solomona, který s Bohem rozmlouval často a občas Bohu poskytl nějakou radu).

Když z místnosti zmizela mohutná doktorova postava, mohl se Filuta konečně na dívku lépe podívat. Její věk odhadl na sotva šestnáct, možná sedmnáct let, i když vypadala starší, jak ovšem

* Pozn. aut.: Přestože Charliemu řekl, že číst neumí, Filuta to uměl, protože ho něco naučil hodinář Solomon, jeho domácí, a něco noviny Jewish Chronicle – ale proč vykládat lidem věci, které nemusí vědět?

vypadá většina lidí, které někdo zbil. Dýchala pomalu a všiml si jejích vlasů, které vypadaly jako tekuté zlato. V náhlém popudu řekl: „Bez urážky, pane Charlie, ale vadilo by vám, kdybych tady u dámy zůstal a dohlídl na ni, jen do rána, myslím? Nedotknul bych se jí, ani nic takovýho, nikdy předtím jsem ji vážně neviděl, přísahám, ale nevím proč, mám takovej pocit, že bych měl.“

Do místnosti vešla hospodyně a vrhla na Filutu pohled plný čiré nenávisti, ale jak si Filuta ke svému uspokojení všiml, vzápětí počastovala pohledem, který nebyl o moc příjemnější, i pana Charlieho. Pod nosem se jí črtal výrazný knír a zpod něj zaznělo: „Nechtěla bych říct něco nevhodného, pane, nevadí mně starat se o další ‚autorku bouře‘, abych tak řekla, ale odmítám nést zodpovědnost za činy tohoto mladého šibeničnicka, bez ohledu na přítomnost vaší ctihodnosti. Doufám, že až vás všechny v noci pomorduje ve vašich postelích, nebude nikdo tvrdit, že za to můžu já. Bez urážky, doufám, že chápete, co tím myslím.“

Filuta byl na takové věci zvyklý, lidé jako tahle hloupá ženská si mysleli, že každé dítě žijící na ulici je pravděpodobně zloděj a kapsář, který by vám ve zlomku vteřiny ukradl tkaničky z bot a pak vám je prodal. V duchu si povzdechl. Samozřejmě, pomyslel si, u mnoha z nich to byla pravda – ve skutečnosti u *většiny* –, ale to nebyl důvod k takovým všeobecným prohlášením. Vždyť některé věci samy padaly z vozů a vypadávaly z kočárů, ne? Nikdy nestrčil ruku do cizí kapsy. No, snad až na jeden nebo dva případy, kdy byla ta kapsa tak nestydatě otevřená, že něco prostě vypadnout *muselo*, a Filuta byl na místě a jen tak mimochodem to zachytil dřív, než to dopadlo na zem. To nebyla krádež, to bylo... jako kdyby uklízel, aby na zemi nebyl nepořádek, a navíc, vždyť se to stalo jen... no? Jednou či dvakrát za týden? Byl to jakýsi druh pořádnosti, ale je pravda, že někteří krátkozrací lidé by vás dokázali kvůli podobnému hloupému nedorozumění oběsit. Ale v případě Filuty k žádnému nedoroz-

zumění dojít nemohlo, protože byl rychlý a mazaný a každopádně mnohokrát chytřejší než ta hloupá stará ženská, která si pletla slova (Vždyť co mohlo znamenat to její „autorka bouře“? To bylo pěkně pošahané! Někdo, kdo si vydělává tak, že píše bouřky?). No, fajn práce, pokud jste se k ní dostali, i když upřímně řečeno, Filuta se vždycky vyhýbal všemu, co jen na dálku zavánělo prací. Jasně, bylo tady sbírání ve stokách, ale, oh!, jak on to miloval! Sbírat, to byl život, vydat se do stok znamenalo ožít. Kdyby nebyl tak hrozně hloupý, byl by teď už dávno ve stokách, čekal by, až bouře skončí a otevře se nový svět příležitostí. Miloval ty chvíle, kdy se vydával na výpravu, ale právě v tomhle okamžiku spočívala na Filutově rameni pevně ruka pana Charlieho.

„Poslechněte si tohle, můj mladý příteli, ta dáma má na vaši starostlivost právo. Ale pokud byste se začal v tomhle domě vydávat třeba za Čingischána a já se o tom dozvěděl, poslal bych za vámi pár lidí, které znám. Rozumíte? A já bych mával zbraní, o jaké se Čingisovi ani nezdálo, a mřil bych přímo na vás, příteli. Takže teď ponechám tu mladou dámu ve vaší péči a vás v péči paní Sharplesové, v jejíž rukou je teď váš život.“ Charlie se usmál a pokračoval: „Autorka bouře, no bodejť, to si musím poznamenat.“ K Filutovu úžasu a očividně i k překvapení paní Sharplesové vytáhl Charlie z kapsy maličký notýsek a krátký špaček tužky a rychle si něco zapsal.

Hospodyně pozorovala Filutu pohledem plným zlomyslného uspokojení. „Mně můžete věřit, pane, to se tedy spolehněte. Jestli se tady ten mladý zlosyn pokusí o nějaký trik, udělám s ním krátký proces. Vynesu ho odsud a doručím ho úřadům, to si pište.“ Pak vykřikla a ukázala prstem. „A už jí něco ukradl, pane, dobře jsem to viděla!“

Filuta ztuhl s rukou na půli cesty od podlahy. Byl to velmi zneklidňující okamžik.

„Ach, paní Sharplesová, vy tedy máte opravdu oči jako – jak bych to řekl – Argos Panoptes*,“ řekl s úsměvem Charlie. „Náhodou jsem si všiml, co ten mladík sbírá ze země, a leželo to už nějakou chvíli vedle postele – ta dívka to původně svírala v ruce. Pan Filuta měl bezpochyby strach, abychom je nepřehlédli. Takže, Filuto, podal byste mi je, prosím?“

Filuta by se byl v té chvíli nejraději propadl, ale podal Charliemu svůj nález. Byl to balíček levných karet, jenže když se na něj Charlie díval, neměl čas si je prohlédnout.

Charlie lezl Filutovi na nervy, ale teď řekl: „To je taková dětská karetní hra, paní Sharplesová, a řekl bych, že pro dívku jejího věku dost nudná a dětinská. Jmenuje se Šťastná rodina a je to vlastně druh kvarteta. Tady se dohromady dávají členové šťastné rodiny. Už jsem o ní slyšel.“ Chvilku obracel balíček v rukou a pak řekl: „Tohle je opravdu záhada, drahá paní Sharplesová, a já ji vrátím do rukou někoho, kdo pohne nebem i zemí, aby tu záhadu chytil za ocas a vytáhl ji na denní světlo. Abych byl přesný, do rukou tady pana Filuty.“ A s těmi slovy podal balíček karet zpět užaslému Filutovi a veselým tónem dodával: „Nesnažte se mě oklamat, pane Filuto, protože já vás znám lépe než vlastní lakýrky, na to bych přísahal. Ale teď už musím vážně jít. Práce čeká.“

A Filuta si byl jistý, že než Charlie vyšel ze dveří, tak na něj mrkl.

Noc uběhla velmi rychle, protože větší část z ní už se překu-

* Pozn překl.: *Nepříliš lichotivé přirovnání. Argos Panoptes byl sto-oký obr, kterého najala Héra jako hlídače nymfy Ió, milenky svého manžela Dia. Když se bohové hádají, nepojde z toho pro služebníky nic dobrého. Na Diův příkaz Arga nakonec zabil Hermés a Héra obra in memoriam odměnila tím, že jeho oči umístila na ocas do té doby nevýrazného kurovitého ptáka – páva.*

lila do včerejška. Filuta seděl na podlaze a poslouchal pomalý dech dívky a chrápání paní Sharplesové, která spala s jedním okem otevřeným a neustále namířeným na Filutu, podobně jako kompasová střelka, která neustále míří k severu. Proč to vlastně udělal? Proč tady mrznul na podlaze, když se mohl stulit v pohodlí a teple vedle Solomonova sporáku (úžasné zařízení, které v případě, že bylo třeba roztavit nějaké to zlato, dokázalo posloužit i jako výheň)?

Jenže dívka byla bez ohledu na své modřiny a podlitiny tak krásná, že z ní nedokázal spustit oči. Obracel v rukou pořád dokola promočený balíček hloupých ohmataných karet a díval se na dívku, jejíž tvář byla jedinou spleť odřenin a šrámů. Ty svině jí vážně daly co proto a bylo to o to horší, že ti chlapi přesně věděli, co dělají, bili do ní jako do boxovacího pytle. On jim sice dal několik pěkných ran svým páčidlem, ale to nebylo dost – u Boha! To zdaleka nebylo dost! Najde je, rozhodně je najde a zařídí, aby si čuchli ke kytkám odspoda...

Filuta se probudil na studené podlaze. Husté šero bylo rušené jedinou blikající svíčkou a on byl dokonale zmatený, dokud nepoznal své okolí, které zahrnovalo i paní Sharplesovou v její lenošce, která pořád ještě chrápala jako člověk, který se snaží rozříznout pilou prase. Mnohem důležitější ale byl slabý, třesoucí se hlas, který říkal: „Mohla bych dostat trochu vody, prosím?“

Při těch slovech Filuta málem propadl panice, ale v porcelánovém umyvadle stál džbán s vodou, a tak rychle naplnil sklenici. Dívka ji od něj velmi opatrně převzala, vypila ji a gestem požádala, aby ji znovu naplnil. Filuta vrhl pohled na paní Sharplesovou, nalil znovu vodu, podal sklenici dívce a zašeptal: „Prosím, řekněte mi, jak se jmenujete.“

Dívka spíš zakrákorala, než promluvila, ale bylo to zakráko-

rání dámy, jaké ze sebe mohla vydat třeba žabí princezna: „Své jméno nesmím nikomu prozradit, ale jste nesmírně laskav, pane.“

Filuta vybuchl: „Proč vás ti lumpové tak zbili, slečno? Nemůžete mi říct aspoň *jejich* jména?“

Znovu ten lítostivý hlas. „To nemohu.“

„A mohl bych vás aspoň za téhle mrazivé noci držet za ruku, slečno?“ Myslel si, že udělat něco takového je křesťanský skutek – nebo to aspoň slyšel. K jeho mírnému překvapení se dívka skutečně natáhla a podala mu ruku. Opatrně ji uchopil a nenápadně si prohlédl prsten na jejím prstě a pomyslel si: To je nějaký kus zlata a tady je korunka, přísahám, jeden by se mohl kvůli takový korunce dostat do malérů. Korunka a u ní orlové a nějaký cizí slova. Charlie řekl, že je to prsten, kterej něco znamená, prsten, o kterej někdo rozhodně nebude chtít přijít. A ti orlové vypadali dost hroživě.

Všimla si jeho zájmu. „Říkal, že mě miluje... můj manžel. Pak jim dovolil mě zbít. Ale moje matka vždycky říkala, že když se někdo dostane do Anglie, bude svobodný. Nedovolte, pane, aby mě odvezli zpět – nechci tam jít.“

Naklonil se k ní a zašeptal: „Já nejsem žádný pán, slečno, já jsem Filuta.“

Dívka ospale zamumlala a v jejím hlase zazněl přízvuk, který byl podle Filutova odhadu německý. „Filuta? Někdo, kdo je chytrý a ví, kdy a kde má být nebo nebýt? Děkuju vám, Filuto. Jste moc laskavý a já jsem unavená.“

Sesula se do polštářů a Filuta stačil tak tak zachytit polo-prázdnou sklenici.

KAPITOLA 2

*v níž se Filuta setká s umírajícím mužem,
umírající muž potká svou Dámu
a Filuta se stane králem stokařů*

Když zvony odbily pátou, paní Sharplesová se vzbudila a vydala ze sebe zvuk, který by se dal nejlépe popsat jako „Chrmfrt!“ Když zaostříla na Filutu, oči se jí naplnily jedem a hned nato začala zkoumat pohledem místnost, aby zjistila se-bemenší známku nepravostí.

„Tak dobrá, ty mladý kriminálníku, užil sis hezky spánku v teple, v křesťanské ložnici, jak jsme ti slíbili – a řekla bych, že to bylo poprvé v životě. Takže teď odsud hezky rychle vypadni a měj se na pozor! Budu tě hlídat jako stříbrnou vidličku, dokud nevypadneš zadním vchodem, to si piš!“

Byla to ošklivá a nevděčná slova a ona byla stejná. Hnala ho před sebou po špinavých zadních schodech dolů do kuchyně, jejíž dveře otevřela takovou silou, že narazily do zdi, odrazily

se a málem ji udeřily do obličeje, a to k pobavení kuchařky, která celou pantomimu pozorovala.

Když nakonec zůstaly dveře jako němá výčitka napůl otevřené, řekl Filuta: „Slyšela jste pana Charlieho, paní, je to moc důležitý pán a ten mi dal jistě úkol, řek bych, že mám jistý poslán, a každé misionář obvykle dostane kousek nějakýho žvance, než ho vyženou mezi divochy. A já bych řek, že by se panu Charliemu nelíbilo, kdyby se doslech, jakéj nedostatek pohostinnosti jste mi v tomhle domě projevila, paní Sharp Ballsová.“*

Její jméno tím útočným způsobem překroutil zcela podvědomě a velmi ho to potěšilo, i když, jak se zdálo, ona sama si toho nevšimla. Zato si toho očividně všimla kuchařka a rozesmála se smíchem, ve kterém zněla zlomyslná pobavenost. Filuta snad nikdy nepřečetl knihu, ale kdyby to byl někdy udělal, byl by ji znal stejně dobře, jako teď znal kuchařku. Bylo úžasné, jak moc se dalo poznat z pohledu, uchechtnutí, odfrknutí, nebo dokonce i z pšouku, když ho někdo vložil do rozhovoru na správném místě. Existuje řeč slov a pak existuje řeč těla, gest, pohledů, jemných pohybů tváře, drobné fyzické návyky, které si jejich majitel neuvědomuje. Lidé, kteří si myslí, že je jejich tvář zcela nevýrazná, si neuvědomují, že sdělují své nejniternejší myšlenky každému, kdo má ten dar podobná gesta a náznaky číst. A právě teď, jako by ve vzduchu držel anděl tabuli s nápisem, viselo v kuchyni sdělení, že kuchařka nemá ráda hospodyni a že její nesympatie je tak hluboká, že se baví na její účet bez ohledu na to, že je zde někdo, kdo nepatří do domu, tedy Filuta.

* Pozn překl.: *Table kniha je fikce, ale umístěná do reálného prostředí a více méně reálné doby, takže je pochopitelně třeba zachovat původní jména. Hospodyně se jmenuje Sharplesová a Filuta ji teď oslovil Sharp Ballsová. Pokud bych to měl vhodně (i když dost volně) přeložit, bylo by to Nebroušená a Nabroušená.*

Proto opatrně upravil svou podobu tak, aby vypadal o něco unaveněji, vystrašeněji a o něco pokorněji než obvykle. Kuchařka ho okamžitě gestem pozvala k sobě a řekla mu tlumeným hlasem, ale ne zase tak tlumeným, aby to hospodyně neslyšela: „Dobrá, mladíku, mám na sporáku nějakou ovesnou kaši – takže jí můžeš trochu mít a pak taky kousek skopového, které skoro nezavání, a vsadila bych se, že už jsi jedl horší. Bude ti to stačit?“

Filuta propukl v pláč – a byly to kvalitní slzy, oduševnělé a plné emocí – vložil se do nich doslova celým tělem – pak padl na kolena, sepal ruce a řekl upřímně procítěným hlasem: „Bůh vám žehnej, paní, Bůh vám žehnej!“

Tahle nestydatá scénka mu vysloužila velkou mísu ovesné kaše a navíc s velmi uspokojujovou dávkou cukru. Skopové ještě nebylo ve stavu, kdy by se rozhodovalo, zda se nemá vydat na cesty, a tak ho s díky přijal. Když nic jiného, může rozhodně posloužit jako základ pro slušnou omáčku. Maso bylo zabaleno v novinách a tak ho rychle nacpal do kapsy v obavách, aby se neodpařilo. Co se týká ovesné kaše, vybral k neskrývanému souhlasu kuchařky misku tak pečlivě, že byla jako vylízaná. Je třeba zmínit, že kuchařka byla dáma, které se třásly všechny části těla, které se třást mohou, a to včetně dvojité brady.

Zařadil ji mezi spojence, rozhodně alespoň proti hospodyni, která na něj pořád ještě nenávistně zírala. Kuchařka ho ale na jednu popadla za ruku a vykřikla mnohem hlasitěji, než bylo třeba: „Tak a teď se mnou půjdeš vedle do přípravy a podíváme se, co všechno jsi ukradl, mladíku, to aby bylo jasno, rozumíš?“

Filuta se jí pokusil vytrhnout, ale jak už bylo řečeno, byla to dobře stavěná žena – jak ostatně kuchařky bývají –, a jak ho vlekla do vedlejší místnosti, naklonila se k němu a sykla: „Nepřes. Copak jsi vážně tak zatraceně hloupý? Drž chleběárnu a dělej, co říkám!“ Otevřela dveře a vlekla ho po několika kamenných schodech do místnosti, která páchla nakládanou ze-

ninou. Když za nimi zabouchla dveře, trochu se uvolnila a pokračovala: „Ta stará škatule, hospodyně, bude přísahat při všech svatých, že jsi tady během noci sebral řadu maličností, a buď si jistý, že většinu těch maličností sebrala ta princmetálová dáma sama. Je jasné, že pak by se jakékoliv přátelské pocity, které jsi tady možná vyvolal, vytratily jako ranní mlha. Rodina je moc slušná, vždycky měla pochopení pro zničeného řemeslníka nebo nešťastnou padlou ženu, která by se chtěla postavit svému osudu. Viděla jsem jich sem přijít a zase odejít celou řadu. A musím ti říct, že většina z nich je teď na tom mnohem líp, já to vím.“

Tak uctivě, jak to jen dokázal, se Filuta pokusil odstranit její ruce ze své osoby. Měl dojem, že ho spíš poplácává, než drží, a to s větším zápallem a podezřelejším svitem v oku, než by bylo potřeba.

Viděla jeho výraz a pokračovala: „Nebyla jsem vždycky taková stará tlustá bába, kdysi jsem klesla a pak se mi podařilo vyhrabat se znovu nazpět. Tak je třeba se k tomu postavit, mladíku. Každé těsto se může zvednout, když má dost kvásku. Nebyla jsem vždycky jako teď, to mi věř, přísahám, že bych tě nejspíš dost překvapila, asi i pobavila, a můžu říct, že jednou nebo dvakrát bych tě rozhodně dokázala přivést i do rozpaků.“

„Rozumím, paní,“ přikyvoval Filuta, „a mohla byste mě laskavě přestat otlapkávat?“

Zasmála se, čímž způsobila, že se jí rozvlnily všechny brady, a pak o něco vážněji dodala: „Kuchyňská pomocnice mi řekla, že se vykládá, že jsi včera večer pomohl zachránit před lumpy nějakou půvabnou dívenku, a já vím, *jsem si jistá*, že by na tebe něco hodili, kdybych ti nevysvětlila, jak jsou karty rozdané. Takže, človíčku, naval tetičce Quicklyové všechno, o čem sis myslel, že si odsud odneseš, a já se postarám, aby se to vrátilo, kam patří. Mám tuhle rodinu ráda a nedovolím, aby je někdo okradl, dokonce ani takový fešný a šikovný mládenec jako ty

ne. Takže když mi všechno hned dáš, budou tvé hříchy odpuštěny a ty odsud vyjdeš s neposkvrněným charakterem, i když bych si přála, abych totéž mohla říct o tvém zbytku.“ Přelétla pohledem jeho kalhoty a s odporem nakrčila nos.

Filuta jí s nejistým úsměvem podal jedinou stříbrnou lžičku a řekl: „Jednu lžičku, a to jenom proto, že jsem ji ještě držel v ruce, když jste mě odvedla sem dolů!“ Pak ještě vytáhl balíček karet. „A tohle, paní, mi dal sám pan Dickens!“

Kuchařka ho přesto, i když teď už úsměvem, poplácala tady a tam, našla jeho nůž, boxer a krátké páčidlo, které okázale ignorovala. Zato ho přinutila, aby si vyzul boty, aby je mohla prohlédnout, a při tom zápachu zděšeně zamrkala, teatrálně si zamávla rukou před nosem a dala mu jasně najevo, že si je má zase about tak rychle, jak to jen jde. Vesele pak pokračovala: „Doufám, že sis nějakou věcičku nenacpal do zadku, že ne? Nebyl bys první, kdo by to zkusil. Ne, nebudu se tam dívat, jsi vykrmenější než většina podobných týpků, což znamená, že jsi buď nevinný, nebo hodně mazaný. Věřím, že je to to druhé, a dost by mě překvapilo, kdyby to byl ten první případ. Tak a teď abys věděl, jak to uděláme dál. Vytáhnu tě po schodech nahoru a budu na tebe ječet jako na grázlíka, což doopravdy jsi, tak aby to ta stará kukuřice slyšela. Budu vykřikovat, že jsem tě prohlédala bez ohledu na to, že riskuju své zdraví, a teď tě vyhodím na ulici úplně čistého. Pak tě špičkou nohy vykopnu ze dveří, to aby to líp vypadalo, a vrátím se ke své práci. Bude to o to příjemnější, když při tom budu vědět, že ta hnusná stará megera zuří jako kotel plný vos.“ Změřila si Filutu zkoumavým pohledem a pokračovala: „Ty prý se živíš jako stokař?“

„No jo, to je fakt.“

„Jak jsem slyšela, tak je to spousta práce za málo peněz?“

Nikdy nikomu neříkej všechno. Odpověděl: „No, to já nevím, paní. Prostě si vydělávám na živobytí.“

„Dobrá, takže teď půjdeme a zahrajeme jim to divadýlko. Ona určitě bude poslouchat a pak ven s tebou, ale jedno si pamatuj – kdykoliv bys potřeboval přítele, přijď za starou Quicklyovou a myslím to vážně. Když si budeš myslet, že bych ti mohla pomoci, stačí hvíznout. A kdybych náhodou v nouzi zaklepala na tvoje dveře, otevři mi.“

Mlha, smog a kouř venku byly tak husté, že slunce na obloze skoro nebylo vidět, ale pro někoho. Jako byl Filuta, to představovalo jasné denní světlo. Souhlasil s tím, že trocha sluníčka není k zahazení, protože na vás aspoň trochu uschne oblečení, ale jinak měl Filuta rád stíny, a pokud to bylo možné, kanály a odpadní potrubí a právě teď v něm něco toužilo po útěsné samotě v temnotách.

Páčidlem proto zvedl poklop nejbližšího kanálu a spustil se dolů na dno potrubí, které zdaleka nebylo tak ošklivé, jak si mnozí lidé myslí. Včerejší bouře, díky přívalům vody, udělala ze stok poněkud snesitelnější místo. Dole teď budou samozřejmě i další sběrači, ale Filuta měl na stříbro a zlato nos.

Solomon říkal, že jeho pes Onan má nos na šperky. Filuta tomu ubohému tvorovi zmíněnou schopnost ochotně přiznával, už proto, že občas Filutu dokázal z nepochopitelných důvodů přivést do rozpaků. Mladíkovi často přišlo psa až líto. Tak či tak, pravdou bylo, že se špičatá psí tvář doslova rozzářila, když někde v okolí ucítil rubíny. Občas ho Filuta brával s sebou dolů, do šera kanálů. A když Onanův úžasný čenich v temnotě objevil nějaký poklad, dával mu Solomon po návratu domů pořádnou dávku drůbežích vnitřností.

Filuta si přál, aby dnes měl psa s sebou – protože Onan měl tak skvělý sluch, že dokázal zaslechnout náhlý příval vody, který vpadl do stok na celé kilometry proti proudu, a začal štěkat. Jenže Filuta sestoupil do kanalizace ve špatné oblasti a neměl

čas se pro něj zastavit, takže se musí obejít bez něj a pracovat, jak nejlépe umí. A on to opravdu uměl. Někdo tak hbitý jako Filuta vybral kořist a byl z kanalizace venku dřív, než se stokami přihnál první nával bouřkové vody.

Ale vypadalo to, jako by včerejší bouře vyprázdnila oblohu. Dnes byl v tunelech klid a ticho jako na břehu zahradního jezírka. Tu a tam stály malé kaluže a středem odpadní stoky tekł slabý pramínek. Po bouři kanály páchly jako, no, jako mokré mrtvé věci, shnilé brambory a zkažený vzduch – a v posledních dnech, naneštěstí, jako lejno. To vždycky Filutu rozzuřilo. Podle toho, co mu vyprávěl Solomon, vybudovali podzemní stoky nějací chlápci jménem Římané, aby dešřová voda odtékala podzemím do Temže, místo aby tekla lidem do domů. Jenže v dnešních dnech se tu a tam objevovali vyčuránci, kteří do kanálů sváděli odpady ze svých žump, a Filuta si myslel, že to fakt není fér. Stačilo, že tam dole byla hejna krys, a ještě aby člověk dával pozor, aby nešlápl do nějakého richarda.*

Poklopy kanálu, které byly samozřejmě mřížované, aby jimi mohla odtéct voda, pronikalo dolů dost světla, ale pracovat jako sběrač znamenalo, že musíte používat hmat. Saháte kolem, většinou prsty rukou, ale někdy i nohou, a hledáte jimi ty malé *těžké* předměty, které se zachytily v prasklinách drobícího se cihelného zdiva, když je voda hnala po dně stoky. Hlavně ale člověk musel hledat hlavou a taky s pomocí instinktu – a to vlastně bylo alfou a omegou, abyste se stali úspěšným hledačem.

* Pozn. aut.: Slovo pochází z veršovaného cockney slangu. Jde o zkratku z *Richard the Third* (Richard Třetí), což se velmi příhodně rýmuje s jiným zajímavým slovem (*thurd* – hovno).

Pozn. překl.: Veršovaná cockney byla polotajná hantýrka londýnského podsvětí, podobně jako u nás plotňácký hantec nebo pepický argot žižkovské galerky.

To ho naučil starej Dědek, říkal mu, že se to stane jeho nedílnou součástí a pak že vyčenichá zlato, i kdyby leželo pod hromadou richardů.

Filuta o Římanech moc nevěděl, ale odpadní stoky, které postavili, byly staré a pomalu se rozpadaly. Samozřejmě, že se sem příležitostně spouštěly skupinky hledačů, ale byla to spíš náhodná práce, tady a tam a málokdy něco podstatného. Pracovní skupiny, kterým občas úřad dal práci při čištění a opravě těch nejhorších kousků tunelů, každého sběrače, jež objevily, pronásledovaly. Naštěstí většinou nebyl nikdo z dělníků tak mladý jako Filuta, takže je vždycky nechal daleko za zády. Navíc to byli pracující muži s pracovní dobou, ale sběrač mohl za příhodné noci pracovat od večera do rána a prohledávat ta místa, kde ze zdi vypadla cihla, nebo byly nerovnosti v podlaze. Nejlepší ze všeho byla ta místa, kde se voda točila v malých vírech, a díky tomu se na jejich dně shromažďovaly čtvrtpence, pence, šestipence – a když jste měli velké, ale opravdu velké štěstí – někdy dokonce libry, půllibry nebo koruny. Někdy tam byly dokonce brože, stříbrné manžetové knoflíčky, jehlice do klobouků, cvikry, lorňony, hodinky nebo zlaté prsteny. Všechny se zatočily na tom temném kolotoči, spadly dolů a tam časem s nečistotami vytvořily mazlavou kouli, která se otáčela na jejich dně. A když byl někdo šťastný hledač a věřil ve Štěstěnu stokařů, pak mohl být on, nebo třeba právě vy, tím šťastným hledačem, který jednoho dne našel kouli o velikosti pořádného vánočního pudinku. Stokaři kouli nazývali poetickým jménem *Slunce stok*, protože když ji rozbili, vydala zářící poklad, největší bohatství, a to vás většinou zabezpečilo po zbytek života.

Různé věci tu a tam nacházel Filuta jednotlivě, občas dokonce i dvě, tři pohromadě v malém hnízdě v puklině zdiva, a takové místo si pak pečlivě uložil do hlavy a občas se k němu vracel. Ale přestože se často objevil s věcmi, nad nimiž se Solo-

mon spokojeně usmíval, nikdy nenarazil na tu pověstnou kouli kalu, skvostů a mincí, která byla klíčem k lepšímu životu.

Jenže on si často pomyslel: Jaký život může být lepší než život stokaře, tedy alespoň stokaře, který se jmenoval Filuta? Svět, a to znamenalo Londýn, byl stvořen pro něj, právě pro něj, pracoval pro něj a v jeho prospěch tak, jako by to chtěla sama Štěstěna. Zlaté šperky a mince byly těžké a snadno se usadily v hlubších nerovnostech dna, zatímco mrtvé kočky a krysy s richardy se většinou držely při hladině, což bylo dobře, protože člověk v takovém svinstvu velmi nerad šlapal – takže díky bohu za to, že plavaly. Jenže, uvažoval Filuta, zatímco putoval po své trase ve stokách, nahlížel do svých oblíbených pastí a přitom pozorným okem pátral po dalších, co by dělal takový stokař, kdyby skutečně našel Slunce stok? Znal hodně stokařů, a když měli náhodou šťastný den, co udělali se svou kořistí? Co udělali se všemi těmi těžce vydělanými penězi, kvůli nimž se brodili špínou stok? Propili je, a čím větší byla kořist, tím víc pili. Ti z nich, kteří měli aspoň špetku rozumu, si občas odložili něco na nocleh a trochu jídla, ale ráno byli zase chudí.

Najednou se mu pod prsty ozvalo tiché *cink!* Byl to zvuk dvou šestipencí, které se sešly na místě, jemuž říkal „Starý věrný“. To byl dobrý začátek.

Filuta věděl, že měl před ostatními stokaři malý náskok, protože porušil všechna stokařská pravidla a spustil se dolů během bouře, a bylo by to skvěle fungovalo, kdyby nebylo té rvačky a všeho, co následovalo. Protože když se své práci opravdu věnujete a vyznáte se, najdete si ve stokách místa, kde můžete zůstat ve velké vzduchové bublině pod klenbou, zatímco všude kolem šílí voda a svět. Jednu takovou našel, a dobrou, i když tam bylo sakra chladno, byl by první v celé téhle oblasti, aby sklidil, co přinesla noc. Právě teď si ale musí opravdu pospíšet, protože ostatní stokaři běželi opačným směrem, tedy směrem

k němu. Pak se v šeru podzemí zablesklo něco, na čem se na okamžik zachytilo slunce. Třpyt okamžitě pohasl, ale on si to uložil do hlavy a pak se pomalu a velmi opatrně k onomu místu propracovával. Na malém písečném náspu, kde do hlavní stoky ústila menší stoka vedlejší, našel hromadu slizovitých nečistot. Pořád z ní ještě stékaly kapky vody.

A tady to bylo – mrtvá krysa a měla v tlamě něco, co vypadalo jako zlaté zuby, ale nakonec se ukázalo být zlatou půllibrou. Pan krysa ji pevně svíral v zubech. Pokud to není nevyhnutelné, nikdy na mrtvou krysu nesaháte, a proto u sebe Filuta nosil své krátké páčidlo. Teď je použil spolu s nožem, otevřel ošklivé malé čelisti a vystrčil z nich půllibru. Minci nabral na čepel svého nože a přidržel ji u pramínku, který stékal po stěně, takže by se dalo říci, že ji alespoň symbolicky opláchl.

Kéž by byl každý den jako tenhle! Kdo by chtěl být v takový den pracujícím člověkem? Zkušený vymetač krbových komínů by musel pracovat celý týden, aby si vydělal to, co tady našel Filuta během okamžiku. Oh, jaká nádhera, být stokařem v takový den!

Pak zaslechl tiché zasténání...

Filuta opatrně překročil krysu a přistoupil k ústí menší stoky, která byla napůl ucpána nečistotami a harampádím – přinejmenším tuctem kusů dřeva, některé z nich ostré jako nože, a spoustou dalších věcí, které včera v noci pobrala voda. Jenže Filuta ke svému úžasu zjistil, že podstatnou část nečistot tvoří lidské tělo, tělo muže, který vůbec nevypadal dobře. Na místě jednoho oka toho moc nezbývalo, ale to druhé se teď pomalu otevřelo a upřelo se Filutovi přímo do tváře. Obličeje, do kterého se Filuta díval, zapáchal a on se otrásl, protože ho poznal na první pohled.

„To jsi ty, Dědku, že jo?“ řekl.

Nejstarší stokař Londýna vypadal, jako by ho někdo mučil,

a když Filuta uviděl, jak vypadá zbytek jeho těla, málem se pozvracel. Stařík musel pracovat sám stejně jako Filuta, a když se do stok vevalila bouře, nestačil včas utéct a uvázl v tom, co unášela záplava. Ve vodě bylo skoro všechno, všechno, co lidé do stok odhodili, věci, které poztráceli, kterých se chtěli zbavit nebo které chtěli ukrýt. A většina z těch věcí očividně narazila do staříka, který se teď přesto pokoušel posadit. Byl plný podlitin, škrábanců, modřin, krvácel z několika ran a pokývala ho ta nejhynusnější špína, jakou najdete jen v odpadních stokách.

Dědek vyplivl chuchvalec bahna – Filuta tedy doufal, že je to bahno – a řekl unaveně: „Aha, to jsi ty, Filuto, jsem rád, že tě vidím v dobrém rozpoložení, abych tak řekl. Jsi dobrý kluk, vždycky jsem to říkal, a taky to, že jsi mnohem chytřejší než já. Takže teď bych chtěl, abys udělal tohle: Půjdeš a seženeš někde půllitr nejhorší brandy, jakou splešíš, přineseš ji sem a naleješ ji do toho, co kdysi bylo mým krkem, jasný?“

Filuta se pokusil odtáhnout ze staříka aspoň nějaké z věcí, které ho obklopovaly, ale ten zasténal a zamumlal: „Jedno mi věř, jsem polámanej jako zkrachovalej kšeft, a navíc v mém věku! Myslím, že dneska jsem si ukousnul větší sousto, než dokážu polknout, takže je čas umřít. Buď hodnej kluk a dones mi tu kořalku. V pravé ruce mám šestipenci, půlkorunu a pět pencí, jsou tam určitě, protože je cítím, a ty jsou všechny tvoje, hochu, takový máš štěstí!“

„Hele,“ odpověděl Filuta, „já si od tebe nic nevezmu, Dědo!“

Starý stokař potřásl hlavou, nebo spíše tím, co z ní zbývalo, a prohlásil: „Tak za první nejsem tvůj děda, to jméno jste mi vy, hoši, dali, protože jsem starší než vy všichni dohromady, a u Šťastné Dámy, až umřu, ty si ty moje věci vezmeš, protože jsi stokař a stokař si vždycky vezme, co najde! Takže hele, vím, kde jsme, a vím, kde je nejbližší kšeft s kořalkou. Hned za rohem, kousek po proudu. Řekl jsem brandy, tu nejhorší, jakou

mají, a pak na mě v dobrém vzpomínej. A už padej, nebo tě bude pronásledovat kletba umírajícího stokaře!“

Filuta vyrazil z nejbližšího kanálového poklopu jako blesk, našel dosti pochybný obchod lihovinami, koupil *dvě* láhve brandy, která čpěla tak ostře, že by to dokázalo uříznout chlapovi nohu, a spouštěl se zpět do kanálu ve chvíli, kdy ozvěna jeho odchodu teprve doznívala.

Dědek byl tam, kde ho nechal, a zdálo se, že už má opravdu na kahánku, ale když uviděl Filutu, který mu podával první otevřenou láhev, objevil se mu na tváři náznak úsměvu. Láhev si nalil do úst s jediným dlouhým zabubláním. Něco mu steklo po bradě, ale gestem požádal o další a dodával: „Tak to mi udělá fakt dobře, to mi teda věř, to je přesně ten způsob, jakým by měl stokař odejít.“ Pak mu hlas zeslábl do pouhého šepotu, svou částečně zdravou ruku natáhl k Filutovi a řekl: „Já ji viděl, chlapče, Dámu Šťěstí, stála přede mnou, jako by byla skutečná, tam, co teď stojíš ty, celá v karmínu a zlatě a zářila, jako když se odráží slunce od zlatý půllibry. Pak mi poslala vzdušnej polibek a zmizela, samozřejmě noblesně jako opravdová dáma.“

Filuta nevěděl, co by řekl, ale nakonec se mu to přece podařilo. „Naučil jsi mě toho hodně, Dědku. Řekl jsi mi o Krysí dámě. Takže koukni, ještě si pořádně vypláchni pusu, aby ses zbavil chuti stoky, a pak bych tě vytáhnul a dostal na nějaký lepší místo. Aspoň to zkusme, jo? *Prosím!*“

„Ani náhodou, mladej, řek bych, že kdyby ses mě teď pokusil zvednout, rozpadnul bych se na kusy, ale kdyby ti to nevadilo, mohl by sis udělat trochu času a ještě chvilku tady se mnou zůstat.“ Tmou se rozlehl delší bublavý zvuk, když si Dědek přihnul ohnivě brandy, a stařík pokračoval. „A ty jsi byl po čertech dobrej žák, to ti musím přiznat, teda abych to řekl přesně, většina těch kluků, který jsem se tím viděl živit, neměla na stokaření nos. Dělalo mi moc dobře, když jsem viděl, jak

celý ty roky děláš to stokaření jako nějaký profesor, kterej si o tom přečetl všechny knížky. Viděl jsem, jak ses podíval na hromadu sraček a oči ti zajiskřily, jako kdybys *věděl*, že je pod ní něco cennýho. To přesně děláme, chlapče, najdeme hodnotu v tom, co ti nahoře vyhodili, ve zbytcích, o které už se nestarájí. A s lidma je to taky tak. Viděl jsem, jak stokaříš, mládenče, a hned jsem poznal, že to máš v krvi zrovna jako já.“ Zakašlal a různé části jeho těla se rozhýbaly v poněkud strašidelném tanci. „Vím, jak mi říkají, Filuto, říkají mi král stokařů. Já to vidím tak, že teď jsi to ty a máš k tomu i moje požehnání.“ To, co zbylo z jeho úst, se usmálo. „Ty jsi nikdy nezjistil, kdo byl tvůj otec, hochu, že ne?“

„Ne, Dědku,“ odpověděl Filuta. „Nikdy jsem se to nedozvěděl a mám strach, že to nevěděla ani moje máma.“ Ze stropu kapala voda a Filuta jen tak tékal pohledem kolem. Po chvílce pokračoval: „Ale ty jsi pro mě byl vždycky Dědek, tím jsem si jistej, a kdybys mě neučil stokaření ty, ani za celý život bych se nenaučil znát všechny ty místa tady dole, jako Maelstrom a Královnu ložnici a Zlatý bludiště, Půlkorunovou uličku, Knoflíkovéj vracák a Klidnej dech. Teda, řeknu ti, to místo mi mockrát zachránilo zadek v té době, kdy jsem se ještě učil! Za to jsem ti vděčnej, Dědku. Dědku...? Dědku!“

Pak najednou Filuta ucítil něco ve vzduchu, nebo možná zaslechl nějaký tichý zvuk, který zazněl a pak se pomalu vytratil. Ale něco zůstávalo, a když se naklonil kupředu, s posledním dechem se nad Dědkovým obličejem, ať už teď promlouval odkudkoliv, vznesla skoro neslyšná slova: „Vidím Dámu, chlapče, já vidím Dámu...“

Dědek se na Filutu usmíval a usmíval, dokud světlo v jeho očích nepohaslo. Teprve pak se Filuta naklonil kupředu a ohleduplně a s úctou otevřel mrtvému muži ruku, aby si vzal dědictví, které bylo právem jeho. Našel dvě mince, které zachmuřeně

položil mrtvému na oči, protože... to udělat musel..., protože se to tak dělalo. Pak se zadíval do šera podzemí a řekl: „Dámo, posílám ti Dědka, poctivýho starýho machra, kterej mě naučil všechno o stokaření. Zkus na něj nebejt zlá za to, že tak ošklivě klel.“

Pak vyrazil ze stok, jako kdyby měl v patách peklo a všechny jeho démony. S obavou, že by to tak doopravdy mohlo být, proběhl ten malý kousek cesty k Sedmi ciferníkům a relativní civilizaci, která vládla v malé obytné mansardě, kde v malém pokojíku nad schody žil, pracoval a obchodoval Solomon Cohen. Místnost ležela dost vysoko, aby z ní měli výhled i na věci, které nejspíš vůbec vidět nechtěli.

KAPITOLA 3

*v níž si Filuta pořídí oblek,
který je tvrdý pro „nezmítnitelné“,
a Solomona polije horko*

Když Filuta vyšel do podkroví, už zase pršelo. Padal hustý, neodbytný déšť. Netrpělivě přešlapoval venku, zatímco stařík prováděl svůj složitý rituál odemykání dveří, a pak vrazil dovnitř, až se Solomon zapotácel. Solomon byl dost starý a moudrý na to, aby nechal Filutu ležet na hromadě starých, nepříliš voňavých slaměných matrací v zadním koutě místnosti, dokud se zase neprobral k životu a přestal být uzlíkem smutku a lítosti. Pak Solomon, který byl stejně jako jeho pověstný jmenovec velmi moudrý, ohřál nějakou polévku. Její vůně naplnila místnost, a to vzbudilo Onana, který mírumilovně spal vedle svého pána. Pes se probral a zakňučel, přesněji vydal zvuk, jako by někdo vytahoval obrovskou korkovou zátku z nějaké děsivé láhve.

Filuta se vymotal z pokrývky a vděčně přijal polévku, kterou

mu Solomon beze slova podal. Starý muž se pak stejně mlčky vrátil ke svému pracovnímu stolu se šlapacím soustruhem, a zanedlouho se místností začal ozývat domácí bzučivý zvuk, který by Filutovi připomněl kobylinky na louce, kdyby někdy viděl kobyliku, nebo, když už je o tom řeč, louku. Bez ohledu na to, co komu připomínal, to byl příjemný zvuk, a zatímco polévka konala svou léčivou práci a kobylinky tančily, vyprávěl Filuta Solomonovi, no, všechno – o dívce, o Charlieovi, o paní Quicklyové a o Dědkovi. Solomon neřekl jediné slovo, dokud Filutovi nedošla ta jeho, a pak zamumlal: „Měl jsi rušný den, *bubele*, a je mi moc líto tvého přítele Dědka, hmm, nechť jeho duše odpočívá v pokoji.“

Filuta zakvílel: „Ale já ho tam nechal, aby ho sežraly krysy! Chtěl to po mně!“

Solomon někdy mluvil, jako by se právě probral ze spánku a na něco si vzpomněl. To, co chtěl říci dál, ohlašoval slabý zvuk „hmm“, podobný zaštěbetání malého ptáčka. Filuta nikdy nepochopil, co má to automatické hmm vlastně znamenat. Ale byl to přátelský zvuk a on měl dojem, že se Solomon nadechuje, aby mohl vyslovit další myšlenku. Po nějaké době si na to zvykl a chybělo mu, když se neozval.

Ted' Solomon pokračoval: „Hmm, myslíš, že je to lepší nebo horší, než kdyby ho sežrali červi? Želbohu, takový je osud celého lidstva. Byl jsi s ním, když umíral, hmm, a byl jsi jeho přítel. To je dobrá věc. V minulosti jsem toho gentlemana potkal a řekl bych, že mu mohlo být tak, hmm, třiatřicet? Slušný věk na stokaře, a podle toho, co jsi říkal, tak se setkal se svou Dámou. Je smutné, že mi to připomíná, že mně samotnému je už čtyřiapadesát, i když jsem, díky Bohu, dobrého zdraví. Měl jsi štěstí, Filuto, že ses se mnou setkal, stejně jako já měl štěstí, že jsem se setkal s tebou. Víš, jak se udržovat v čistotě a jak si odložit nějaké peníze. Převařujeme vodu, než se jí napijeme,

a mám to potěšení říct, že jsem tě naučil čistit si zuby, a proto, hmm, ještě nějaké máš. Dědek zemřel, jak žil, a tak na něj pyšně vzpomínej, ale zbytečně kvůli němu netruchli. Stokaři umírají mladí, a co jiného bys čekal, když se většinu života hrabou ve svinstvu a odpadcích? Židovského stokaře nepotkáš – nemůžeš být košer stokař! Na svého kamaráda Dědka vzpomínej s láskou a pouč se co nejvíce z jeho života a smrti.“ A kobylinky pokračovaly v tanci a přitom bzučely.

Odněkud z ulice dolehly k Filutovi zvuky rvačky. No, na ulicích se vždycky lidé prali, pranice rašily jako houby po dešti, obvykle proto, že bylo příliš mnoho lidí namačkáno na příliš malém prostoru mizerných, špinavých slumů, a ti se často dostali nejen na úplný konec svých otěží, ale utrhli se docela. Slyšel lidi říkat, že za to všechno může alkohol, no dobrá, ale pivo člověk pít *musel*. Samozřejmě, že když ho bylo moc, byl z něj člověk opilý, ale na druhé straně voda z pumpy vás mohla zabít, pokud jste ji předem nepřevařili, a to znamenalo, že jste museli mít peníze na dřevo a uhlí. Ale ty zase musely počkat, protože jste si museli nejdříve koupit jídlo a pivo (obvykle v opačném pořadí).

Pomyslel si – věřím, že Dědek měl takovou smrt, jakou si přál. Jenže takovou smrt si přece nikdo přát nemohl? Nemůžu říct, že mně by to vyhovovalo. Pak ho najednou napadlo něco jiného. Když to není to, co bych chtěl, tak co bych měl chtít? Byla to velmi překvapivá myšlenka, jedna z těch, co se dlouho pohybuje kolem a drží se z dohledu, a pak najednou vyrazí jako bradavice na nose. Zastrčil ji někam do prostoru za uchem s úmyslem podrobit ji později podrobnějšímu zkoumání.

Solomon znovu promluvil. „Hmm, co se týče toho tvého pana Charlieho, slyšel jsem o něm v synagoze. Je to ostrý hoch, to se říká, ostrý jako břitva, nebezpečný jako had, tak o něm mluvili. Říká se, že mu stačí jednou se na tebe podívat, a má tě

dokonale přečteného, podle toho, jak chodíš, podle toho, jak mluvíš, i podle toho, jak se dloubeš v nose. Taky je zadobře s policajtem, je s nima jedna ruka, takže starej Solomon si teď říká, proč chlap jako on pověří policejním pátráním takového usmrkaného stokaře, jako seš ty? A je to celé nějaké usmrkané. Já vím, že umíš používat šnuptychl, hmm, sám jsem tě to naučil, protože jen to vychrchlat a vyplivnout na chodník je hnusné. Posloucháš mě? Jestli nechceš skončit jako chudák starý Dědek, pak bys měl raději skončit jako někdo jiný a dobrý začátek by byl *vypadat* jako někdo jiný, hmm, zvlášť jestli máš udělat tu práci pro pana Charlieho. Takže zatímco *já* budu vařit večeři, *ty* zajdeš za mým přítelem Jákobem do jeho vetešnictví. Řekneš mu, že tě posílám a že tě má obléct od hlavy k patě, pořídit ti slušné *schmutter* aspoň za jeden šilink, a to včetně bot, a to poslední mu nezapomeň zdůraznit. Možná bys to měl brát tak, že využíváš část svého dědictví, hmm, po zesnulém panu Dědkovi? A když už tam půjdeš, vezmi s sebou Onana – potřeboval by se už pořádně proběhnout, chudák.“

Filuta se chystal protestovat, ale pak si uvědomil, že by to bylo hloupé. Solomon měl pravdu. Když žijete na ulicích, tak tam taky zemřete, nebo, jako v případě Dědka, pod nimi. A připadalo mu tak nějak správné utratit část Dědkova daru – a výnosu ze stok –, aby se trochu vylepšil, a opravdu mu to pomůže, vypadat líp, jestli má zkusit tu novou práci... ten nápad se mu líbil, když už mu pan Charlie něco takového nabídl. A navíc, když má člověk pomáhat dámě v nesnázích, vyplatí se vypadat při tom dobře.

Vydal se tedy na cestu a Onan, který byl radostí celý bez sebe, že se dostal na procházku za denního světla, mu běžel v patách. Filuta jen doufal, že se pes nedá svou radostí příliš unést. Každý pes totiž páchne – což je hlavní... ne, *nezbytná* složka toho, být psem, protože když dokážete cítit a být cítěn, je to *nesmírně*

důležité – ale je třeba říci, že Onan nejen páchl jako každý jiný pes, ale přidával také do všeobecné směsi nezanedbatelnou dávku onanovského zápachu.

Mířili k Jákobovu vetešnictví. Jákob, pokud si to Filuta dobře pamatoval, měl dosti zvláštní ženu, jejíž paruka, ať už jste se na ni dívali z kterékoliv strany, nikdy nevypadala v pořádku. Jákobovo vetešnictví fungovalo současně i jako zastavárna a Filuta věděl, že si Solomon myslí, že Jákob kupuje i věci, o jejichž původ se raději nezajímá, i když proč si to Solomon myslí, to Filuta netušil.

Zastavárna byla místem, kam jste odnesli své nářadí, když jste přišli o práci, a kde jste si je zase koupili, když jste práci dostali, protože je snazší jíst chleba než kladiva a kleště. Když jste na tom byli vážně zle, odnesli jste tam i šaty, které jste nutně nepotřebovali, nebo alespoň část z nich. Když už jste se neobejví, abyste si je koupili nazpět, přesunuly se do vetešnictví, kde pracovali Jákob a jeho synové. Od rána do večera šli a spravovali, stříhali, lemovali, zapošívali a zkracovali a prostě a jednoduše vyráběli ze starých šatů... když ne přímo *nové*, tak alespoň *slušné* oblečení. Filuta zjistil, že Jákob a jeho synové jsou docela přátelští.

Jákob přivítal Filutu s exkluzivním úsměvem, což je úsměv, který si prodávající nasazuje, když přijde osoba, u níž doufá, že by si mohla něco koupit. „Ale, není to snad můj mladý přítel, který kdysi zachránil život mého nejstaršího kamaráda Solomona a ... okamžitě odveďte toho psa ven!“

Onana s kostí, která mu měla ukrátit dlouhou chvíli a poskytnout potěšení, uvázali na malém dvorku za obchodem a popřáli mu hezkou zábavu. Filuta si pomyslel, že je to marné, protože každá kost, kterou lidé ve starém Londýně hodili psům, byla dokonale vyvařená na polévku (a nejen na jednu) a absolutně bez chuti. Ale jak se zdálo, Onana to moc netrápilo, a tak

funěl a hlodal ji se šťastným optimismem, zatímco Filuta byl odveden dovnitř. Přinutili ho postavit se do malého prostoru, který zbýval uprostřed obchodu, a začali se k němu chovat jako k lordovi, který navštívil jeden z těch obchodů, jaké najdete na Savile Row nebo Hanover Square, i když šaty, které vám obléknou *tam*, už předtím nenosili tři nebo čtyři lidé před vámi.

Jákob a jeho synové se kolem něj rojili jako včely, prohlíželi si ho kritickými pohledy, přidržovali před ním jen „drobátko“ nažloutlé košile, aby je dali vzápětí zmizet, a magicky se před ním objevil další krejčí, který mu ukazoval vysoce podezřelé kalhoty. Šatstvo před ním defilovalo v nekonečné řadě, aniž se jediný kus opakoval, ale to nevadilo, protože tady bylo další! Jediné, co se opakovalo, bylo: „Zkus tyhle – oh, k sakru, ty ne!“ nebo „A co tyhle? Ty budou sedět – ale ne, ale to nic, pro hrdinu jich máme spoustu.“

Ale on nebyl hrdina, ne doopravdy. Filuta si ten den před třemi lety dobře pamatoval. Prožil ošklivé odpoledne při stokacení, pak začalo pršet a nakonec uslyšel, jak někdo před ním našel nějakou minci, podle zvuku nejspíš zlatý sovereign, takže měl zlost, byl popuzený a chtěl si na někom vylít vztek. Když pak vylezl na mlhou zkalenou ulici, uviděl tam dva grázly, kteří se snažili vytlouct duši z někoho, kdo ležel na chodníku. Je dost dobře možné, že ještě před několika lety, kdy měla jeho výbušná povaha mnohem větší sklony k tomu, ulevit si ranami a kopanci, zvláště když se mu jakési malé kolečko v hlavě roztočilo špatným směrem, by byl pomohl *jim*, aby si ulevil. Ale stalo se, že se kolečko roztočilo správným směrem a přivedlo ho k myšlence, že dva křupani, kteří kopají bezmocného hubeného staríka sténajícího na zemi, nejsou nic jiného než neštovicemi ohlodaná psí hovna. Tak se do toho vložil a dal se do nich boxerem a páčidlem, stejně jako včera večer a fest, celý udýchaný do nich kopal a tloukl, dokud se nerozhodli zahrnout kramle

a rozběhnout se k maminkám, a on už byl příliš unavený, než aby je pronásledoval.

Prostě šílenství zrozené ze zklamání a hladu, přestože Solomon prohlásil, že to byla ruka Boží. To ovšem Filuta považoval za vrcholně nepravděpodobné, protože na zdejších ulicích jste Boha moc často nevidali. Bez ohledu na to, že byl stařík *icik*, pomohl mu domů, stařík uvařil jednu ze svých polévek a celou dobu při tom Filutovi až trapně děkoval. Protože žil sám a měl ve svém podkroví nějaké místo navíc, dál už se to tak nějak vyvrbilo samo. Filuta pro Solomona vyřizoval příležitostné pochůzky, opatroval dřevo na jeho oheň, a když to bylo možné, kradl uhlí z uhelných bárek na Temži. Solomon mu naopak vařil, přesněji řečeno vařil z toho, co Filuta *zrekvíroval*, a vytvářel jídla lepší, než kdy Filuta v životě okusil.

Starý pán taky dostával mnohem lepší ceny za věci, s nimiž se Filuta vracel domů ze stok, nevýhoda spočívala v tom, že se ho starý Žid vždycky – ale opravdu *vždycky* – ptal, jestli to, co donesl, není kradené. Jasně, věci ze stok byly v pořádku, to věděl každý. Byly to peníze zdola, pro většinu lidstva navždy ztracené, na své cestě do moře a z lidského dosahu. Stokaři se samozřejmě k lidstvu nepočítali – to taky věděl každý. Jenže v těch dnech nebyla nějaká ta malá zlodějna Filutovi nijak vzdálená a tak občas přišel k věcem, které byly dost horké a rozhodně ne, jak by řekl Solomon, *košer*.

Pokaždé když se ho stařík zeptal, jestli k tomu či onomu přišel při stokaření, řekl Filuta ano, ale podle výrazu v Solomonových očích vždycky poznal, kdy si stařík myslí, že to tak není. Nejhorší na tom bylo, že stařec měl vždycky pravdu. Nakonec zboží převzal, ale atmosféra v podkroví na několik dnů citelně ochladla.

Ted' už většinou Filuta bral jen věci, kterými se dalo topit nebo které se daly jíst a pít, jako zboží na stáncích trhovců a jiné

nízko visící ovoce. Od té doby byly vztahy mnohem vřelejší a kromě toho Solomon v synagoze pravidelně četl noviny a občas tam byl krátký smutný odstaveček v oddílu Ztráty a nálezy, kterým někdo hledal ztracený snubní prsten nebo nějaký jiný památeční šperk. Právě šperky měly největší cenu, protože konec konců je to přece *snubní* prsten, a ne jen nějaký kousek zlata. Součástí oznámení bývala často magická věta *Nálezce bude odměněn* a Solomon poukazoval na to, že při šikovném jednání bývá odměna vyšší než cena, kterou by byli dostali od překupníka. Kromě toho jste takový šperk nemohli odnést ke košer klenotníkovi, protože ten by na vás zavolal policii, i kdybyste tu věc jen „našli“ a neukradli. Jak říkal Solomon, poctivost byla někdy sama o sobě odměnou, ale Filuta si pomyslel, že je lepší, když se k ní přidají i nějaké peníze.

Když pomineme peníze, Filuta zjistil, že v těch dnech, kdy se mu podařilo někomu vrátit zpět jeho milovaný náhrdelník, prsten nebo jinou oblíbenou tretku, se cítí mnohem spokojenější, a navíc se při tom ještě nadýchal vzduchu, což bylo rozhodně o úroveň výš, než co dýchal, když se pohyboval v kanalizaci.

Jednoho dne, potom co dostal políbení od červenající se novomanželky, jíž nešťastnou náhodou sklouzl z prstu snubní prsten, když nastupovala do kočáru, který ji měl odvézt do nového domova, obrátil se na Solomona. Ostatní stokaři už si z Filuty tropili žerty a tak se teď staříka zeptal: „Pokoušíš se spasit mou duši?“ A Solomon, se slabým úsměvem, který se od jeho tváře nikdy příliš nevzdaloval, odpověděl: „Hmm, zkoumám tu možnost, že možná nějakou máš.“

Ta malá změna v jeho zvycích, která pomohla upevnit vztah se Solomonem, znamenala mimo jiné také, že se jako jiní stokaři nemusel v noci třást v krytých vchodech domů nebo se krčit pod kusem staré plachty nebo zaplatit půlpenny za páchnoucí slámník v té nejlacinější noclehárně. Solomon od něj chtěl jen

trochu společnosti po večerech a občas si jeho společnost vyžádal, i když se vydal za zákazníkem, kterému nesl nějaké hodi nové strojky, šperky nebo jiné nebezpečně cenné věci. V celém okolí byla známa Filutova živá povaha, takže s ním mohl Solomon cestovat zcela bez nebezpečí.

Co se týká zaměstnání, myslel si Filuta o tom Solomonově, že je skvělé. Ten starý šikula vyráběl malé věci – obvykle takové, které měly nahradit jiné věci, vzácné a ceněné věci, které se ztratily. Minulý týden ho Filuta viděl opravovat velmi drahou hrací skříňku, která byla plná ozubených převodů a per. Tu věcičku upustil dělník, když se její majitel stěhoval do nového domu, a ta křehká věc se samozřejmě rozbila. Filuta se zájmem pozoroval, jak stařík z krabičky vytáhl jednu po druhé každou součástku, jako by to byla ta nejvzácnější věc – pak je čistil, brousil, opatrně přihýbal, a to vše tak opatrně a pomalu, jako by na to měl všechnen čas na světě. Byly třeba poškozeny části ornamentální slonovinové intarzie zasazené do stěn z růžového dřeva a Solomon je nahradil kousky slonoviny ze své malé zásoby a vyleštil je tak dokonale, že dáma, pro niž tuto zakázku dělal, mu dala půlkorunu nad dohodnutou cenu.

No dobrá, někteří z Filutových známých mu říkali *šábes gój*, ale on sám zjišťoval, že jí mnohem lépe než kterýkoliv z nich a kupodivu i mnohem levněji, protože u stánků na trhu dokázal Solomon smlouvat i s pravým londýnským trhovcem, dokud se muž nevzdal a nepřistoupil na jeho cenu. Bůh buď milostiv každému z trhovců, který by Solomona ošidil na váze, prodal mu nahnilé jablko, okoralý chléb, „osvěžený“ pomeranč, voskový banán, nebo se pokusil na něj uplatnit další z těch mnoha obchodních triků, tak běžně užívaných vynalézavými trhovci. Když tedy člověk připočítal výbornou a zdravou stravu, nebylo proč nad tímhle uspořádáním ohrnovat nos a Filuta už od malička nerad dělal grimasy.

Když Jákob a jeho synové ukončili tanec poletujících kalhot, košil, ponožek, vest a bot, ustoupili o několik kroků a zazářili jeden na druhého, vědomi si dobře vykonané práce. Pak Jákob řekl: „No, abych se přiznal, já nevím. Ale řeknu vám, jsme opravdoví kouzelníci, co myslíte? To, co jsme tady stvořili, drazí synové, je gentleman vhodný do jakékoliv společnosti, když si odmyslíme slabý závan naftalínu. Ale jak každý ví, to je přípravek proti molům, to ví dokonce i samo Její Veličenstvo a řekl bych, že kdyby teď prošlo těmito dveřmi, řeklo by: „Dobré odpoledne, mladý pane, neznáme se odněkud?““

„Je mi to trochu těsné v rozkroku,“ postěžoval si Filuta.

„Pak dávej pozor, aby tě nenapadaly žádné neslušné myšlenky, dokud se kalhoty trochu nevytáhnou,“ odpověděl Jákob. „Ale řeknu ti, co udělám. Protože jsi to ty, tak ti k tomu všemu přidám ještě tenhle skvostný klobouk, je to přesně tvoje velikost, když si ho trochu vycpeš, aby ti nepadal na uši. Taky je to ten typ, který už brzo přijde znovu do módy a bude prudce elegantní.“ Jákob znovu o krok ustoupil, nesmírně potěšený změnou, které docílil. Naklonil hlavu k jedné straně a pokračoval: „Víš, mladý muži, teď ještě potřebuješ dokonalý sestřih, a pak už abys začal odhánět všechny ty mladé dámy holí!“

„No, když je moc horko, a já se potřebuju trochu ochladit, Solomon mě vždycky přistříhne,“ odpověděl Filuta, načež Jákob vyrazil zvláštní výbušné odfrknutí, jaké ze sebe dokáže vydat jen dotčený židovský obchodník, které je ještě výmluvnější, než jaké ze sebe dokáže vydat za velmi špatného dne Francouz. Všeobecně řečeno, kdybychom měli ten zvuk zachytit graficky, začalo by to něčím jako „přfůůj“ a skončilo jistou dávkou slin rozprášených do nejbližšího okolí.

Jákob zasténal. „To není sestřih, chlapče. Vypadáš, jako kdyby tě ostríhali nůžkami na ovce! Jako kdyby tě právě pustili z la-

páku! Kdyby tě královna Viktorie viděla hned *potom*, nejspíš by zavolala chlupaté. Dej si ode mě poradit a dojdi si k opravdovému holiči! Dej na radu svého starého přítele Jáкова.“

A tak vyšel Filuta zpět do světa a v patách ho provázel pes Onan, který si v tlamě s optimistickým výrazem nesl svou kost. Vetešnictví je samozřejmě vetešnictví, můžete se na to dívat, jak chcete, na jednu stranu to stačí, ale holt pravé ořechové to není. Ale co tady kolem vlastně je pravé ořechové? Pravda je, že se Filuta díky novému kvádru cítil mnohem lépe, bez ohledu na rozkročný problém a mírně odřené podpaží. Šlo o mnohem lepší oblečení, než měl kdy předtím, a doufal, že i mnohem hodnější dívky z bouře.

Vrátil se zpět do uličky a vystoupal po chatrných dřevěných schodech do podkroví, kde ho Solomon přivítal slovy: „Kdo jste, mladý muži?“

Na stole byly rozloženy karty hry Šťastná rodina. „Hmm... velmi zajímavé,“ zabručel Solomon. „Tohle je znamenitá a, hmm, svým způsobem smrtelně nebezpečná věcicka, kterou jsi mi předložil. Je, hmm, na první pohled zdánlivě jednoduchá, ale brzo se začínají stahovat temná mračna.“

„Cože?“ Filuta se podíval se na pestře zbarvené karty. „Vypadá to jako nějaká hra pro děti – i když tady nevidím Muže ze Šťastné rodiny a jeho vůz... to je trochu divné. Je to přece dětská hra, že?“

„No jistě, to je,“ přisvědčil Solomon. „Předložím ti svou malou teorii. Každý hráč dostane z balíčku stejný počet karet a cílem hry, jak se zdá, je složit dohromady rodinu, *šťastnou rodinu*, tak, že požádáš jednoho ze svých protihráčů, aby ti dal, pokud samozřejmě má, jednu konkrétní kartu. Zdá se, že je to veselá hra pro děti, ale ve skutečnosti rodiče, aniž by si to uvědomovali, připravují děti na cestu pokerového hráče, nebo, což je ještě horší, na dráhu politika.“

„Cože?“

„Dovol, abych ti to objasnil,“ řekl Solomon, a když se podíval na Filutovu nechápavou tvář, dodal, „to znamená *vysvětlil*, mládenče. Zdá se, že to funguje takhle. Abys dal dohromady, hmm, svou šťastnou rodinu, musíš si jednu rodinu vybrat, a tak si zvolíš, dejme tomu, hmm, rodinu pekaře. Myslíš si, že stačí, abys počkal, až na tebe přijde řada, a pak mazaně požádáš někoho o dalšího člena Rohlíčkovy rodiny. Mohla by to být slečna Rohlíčková, pekařova dcera. Proč? Protože, hmm, když se na začátku rozdávaly karty, dostal jsi pana Rohlíčka, pekaře, a tak bude jeho dcera krok správným směrem. Ale pozor! Tví protihráči by mohli, hmm, pokud se takhle naivně zeptáš na Rohlíčkovy, na oplátku požádat o někoho z Rohlíčků *tebe*. Oni sami třeba Rohlíčkovu rodinu nesbírají, možná touží dát dohromady třeba, hmm, Pilulkovu rodinu, jejíž hlavou je doktor, pan Pilulka. Požádají tě o Rohlíčka, přestože potřebují Pilulku, protože si všimli, že se o Rohlíčky zajímáš, a navzdory jejich touze po Pilulkových, hmm, raději využijí chvíli, kdy na ně přijde řada, aby tě svedli ze stopy, a přitom tě zároveň připraví o tvého drahého Rohlíčka!“

„Dobrá, tak prostě zalžu a řeknu, že ho nemám,“ ušklíbl se Filuta.

„Ahá! Jenže jak se hra přiblíží ke konci, to tvoje vlastnictví diskutovaného Rohlíčka vyjde najevo, hmm, to se spolehni! A to by pro tebe byl velmi smutný okamžik. Musíš vždycky říkat pravdu, protože když nebudeš říkat pravdu, nikdy tu hru nevyhraješ. To tě přinutí k těžkému rozhodnutí. Začneš uvažovat, jestli se nemáš vzdát Rohlíčků a nehledat svou spásu v tom, že bez ohledu na to, že jste rodina abstinentů, budeš sbírat rodinu pana Bečičky, pivovárníka. Doufáš, že alespoň jednoho ze svých protivníků uvedeš v omyl, co se týče tvých skutečných úmyslů. Přitom ale nesmíš ani na okamžik zapomínat, že každý z nich

má v úmyslu s použitím jakékoliv strategie, která mu přijde na mysl, zničit tvé plány! A tak ten děsivý výsledek pokračuje! Syn láká otce do pasti, sestra se učí otci nedůvěřovat, matka se pokouší prohrát, aby udržela mír v rodině, ale už začíná chápat, že výrazy strojeného vzrušení nebo optimismu, které se objevují na tvářích jejích dětí, aby svedly ze stopy ostatní, hmm, by skutečně mohly přinést kýžené ovoce a odvést nepřátele nesprávným směrem.“

„No,“ řekl Filuta, „je to jako smlouvání na trhu. To dělá každé.“

„A tak se hra přiblíží k závěru, neobejde se to pochopitelně bez slz, a to nemluvím o křiku a praskání dveřmi. A co z toho přináší rodině štěstí? Čeho bylo přesně docíleno?“ Solomon umkl a tvář měl začervenatou a rozhořčenou.

Než se Filuta odhodlal k odpovědi, musel chvíli přemýšlet. „Ale podívej, vždyť je to jen partička karet, ne, není to vůbec důležité. Víš, co tím myslím, vždyť je to všechno jenom ‚jako‘.“

To ovšem Solomona nijak neuspokojilo a stařík rozhořčeně pokračoval. „Já jsem tu hru nikdy nehrál, ale je jasné, že dítě, které ji hraje se svými rodiči, se naučí je klamat. A ty říkáš, že je to jen hra?“

Filuta se znovu zamyslel. Hra. Ne hra založená na náhodě, jako třeba Kotva a koruna, která se hraje s kostkami a z níž může člověk vyjít dokonce s kapsou plnou vyhraných peněz. Ale hra v rodině? Kdo má čas na nějaké hraní her v rodině? Jenom malé děti nebo děti lepších lidí. „Ale pořád je to jenom hra,“ zaprotestoval, a obdržel jeden ze Solomonových pohledů, jeden z těch, které vám, když jste nebyli dost opatrní, prošel tváří a vyšel z hlavy v zátylku.

Solomon řekl: „A jaký je v tom rozdíl, když je ti sedm let?“ Starý pán zrudl a pohrozil Filutovi prstem Božím. „Mladý muži, hry, které si hrajeme, to jsou lekce, které se učíme. Předpoklady,

které si vytváříme, věci, jichž si nevšímáme, a věci, které měníme, to z nás dělá to, čím se staneme.“

To byly přímo biblické myšlenky. Ale když se nad tím Filuta zamyslel, v *čem* byl ten rozdíl? Celý život byl hra. Jenže když to byla hra, byl člověk hráčem, nebo figurkou? Pomalu mu pronikalo do myšlenek, že Filuta by mohl být víc než jen Filuta, jen kdyby se trochu snažil. To volání do zbraně mu říkalo: *Zvedni konečně zadek!*

Jednu věc člověk musel tomuhle starému městu přiznat, pomyslel si Filuta, když se s Onanem v patách vydal ve svém novém oblečení z podkroví do ulic. Nehledě na to, jak je člověk opatrný, *někdo* vás při *něčem* vždycky vidí. Ulice byly tak přeplněné, že jste se otírali o ramena jiných lidí, až vám žádná ramena nezůstala, a místo, kde měl teď v úmyslu ošoupat si trochu ramena, bylo buď U barona z Hovězího nebo U kozla a šestipence nebo v jiné podobné zdraví nepřiliš prospěšné nálevně okolo doků. Člověk se tam mohl opít za šestipenci a za šilink skoro spáchat sebevraždu alkoholem, nebo prostě spáchat sebevraždu tak, že vlezl do první špeluňky, na kterou narazil.

Na takových místech jste našli stokaře a pobřežní marastáky, kteří dělali totéž co stokaři, jenže v bahně u ústí stok do Temže. Chodili tam, dřeli zadky hrubé lavice, a to doslova, protože většina z nich měla prodřené kalhoty, a namlouvali si holky. Na takových místech jste mařili volný čas a peníze, abyste zapomněli na krysy, špínu, bláto, které ulpívalo na všem, a na zápach, který dělal totéž. I když si na to člověk po nějaké době zvykl, těla, která byla určitý čas v řece, mívala zvláštní, osobitý odér. Ten zápach rozkladu se nedal zapomenout, protože se na vás lepil, těžký a hutný, a vy jste si přáli už nikdy ho neucítit, i když jste věděli, že k tomu dojde zas.

Bylo zvláštní, že zápach smrti žil svým podivným životem